

Решение от 15.11.1996 г. на ЕСПЧ по делото Чахал срещу Обединеното кралство (Chahal v. the United Kingdom) резюме*, жалба № 22414/93

чл. 3 ,

чл. 5, т. 1, б. (f) и т. 4, ,

чл. 8,

чл. 13 ЕКЗПЧ

Експулсирането може да доведе до отговорност на държавата по чл. 3 , ако съществуват сериозни основания да се смята, че депортираното лице ще бъде изложено на реален риск от изтезания или нечовешко, или унижително отнасяне, или наказание в приемащата страна. Чл. 5, т. 4 изисква съдебният контрол да обхваща и условията за "законно" задържане съгласно чл. 1, т. 1. Националните съдилища не са разполагали с информацията, свързана с националната сигурност и следователно не са били в състояние да проверят дали решението за задържане на жалбоподателя е основателно. Трябва да се намират начини, които едновременно се съобразяват със законните интереси на сигурността, свързани с природата и източниците на разузнавателната информация, и в достатъчна степен осигуряват на индивида процесуална справедливост.

Факти по делото

Четиримата жалбоподатели са сикхи, членове на едно семейство. През 1971 г. първият жалбоподател влязъл незаконно в Обединеното кралство, за да търси работа. Получил разрешение за безсрочно пребиваване, тъй като междувременно била дадена амнистия за незаконните имигранти, пристигнали преди 1 януари 1973 г. Впоследствие бил задържан в затвора, за да бъде депортиран.

Втората жалбоподателка - съпруга на първия, дошла в Англия на 12 септември 1975 г. и живеела там с двете им деца - третия и четвъртия жалбоподатели. Двете деца били британски граждани, тъй като били родени в Обединеното кралство. През декември 1987 г. първият и вторият жалбоподатели подали молба за британско гражданство. На 4 април 1989 г. молбата на г-н Чахал била отхвърлена, докато по молбата на г-жа Чахал все още нямало решение. На 1 януари 1984 г. г-н Чахал, придружен от съпругата и децата си, посетил свои роднини в Пенджаб и бил въввлечен в движение в подкрепа на автономията на Пенджаб. На 30 март 1984 г. бил арестуван от полицията на щата и задържан в продължение на 21 дни, като според твърденията му през този период бил държан с белезници на ръцете при нехигиенични условия, пребиван до безсъзнание, подлаган на електрошокове и на фалшиви екзекуции. По-късно той бил освободен, без да бъде обвинен. Г-н Чахал успял да се върне в Обединеното кралство на 27 май 1987 г. и станал водеща фигура сред общността на сикхите. Оттогава бил арестуван на няколко пъти, бил осъден и изтърпявал присъди от шест и девет месеца. На 27 юли 1992 г. Апелативният съд отменил двете присъди.

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

На 14 август 1990 г. министърът на вътрешните работи взел решение г-н Чахал да бъде депортиран, тъй като по-нататъшното му присъствие във Великобритания било нежелателно от обществена гледна точка поради причини, свързани с националната сигурност, както и по други политически причини, а именно международната борба с тероризма. На 16 август 1990 г. му било връчено предупреждение за депортиране, бил арестуван, за да бъде депортиран, и оттогава бил задържан. Г-н Чахал твърдял, че ако се върне в Индия, има причини да изпитва основателен страх от преследване по смисъла на Конвенцията на ООН за статута на бежанците от 1951 г. и подал молба за политическо убежище. Министерството на вътрешните работи отхвърлило молбата.

Резюме на решението на Европейския съд

Съдът приема в съответствие с постоянната си практика, че ако има основателни причини да се смята, че депортираният може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказание в приемащата страна, "чл. 3 включва задължение лицето да не се експулсира в тази страна." Забраната е абсолютна, без оглед на противообщественото поведение на заинтересуваното лице. В случая на г-н Чахал, Съдът приема, че особеното му положение вероятно ще го превърне в мишена за твърдо настроените представители на службите за сигурност в Индия. Поради това, изпълнението на решение за депортиране на жалбоподателя в тази страна би съставлявало нарушение на чл. 3 .

Не се спори, че жалбоподателят е бил задържан като лице "против, което се предприемат действия за депортиране" по смисъла на чл. 5, т. 1 (f). За целите на този текст е "без значение дали решението за експулсиране, на което те се основават, е оправдано по националното право или по Конвенцията." В същото време "съдът напомня, че всяко лишаване от свобода по чл. 5, т. 1 (f) е оправдано само докато се извършват действия в производството по депортирането. Ако това производство не се води с нужното усърдие, задържането престава да бъде допустимо според чл. 5, т. 1 (f)." В случая производството продължило от 16 август 1990 г. до 3 март 1994 г. Като се имат пред вид извънредните обстоятелства и подробният анализ, изискван от съдилищата и изпълнителната власт, срокът не е прекалено дълъг. Съдът по-нататък разглежда въпроса дали задържането на жалбоподателя е било "законно" по смисъла на чл. 5, т. 1 (f) от гледна точка на предоставените от националното право гаранции, по-специално, за да не се допусне произвол". Съдът взема предвид, че жалбоподателят е бил задържан главно по съображение, че представлява заплаха за националната сигурност, и свързаните с нея доказателства не са могли да бъдат изцяло предоставени на съдилищата. Сформирана е консултативна група от опитни магистрати, които са направили пълен преглед на тези доказателства. Следователно изпълнителната власт не е действувала произволно. Не е извършено нарушение на чл. 5, т. 1 (f).

По чл. 5, т. 4 жалбоподателят се оплаква, че е бил лишен от възможността национален съд да се произнесе по законността на задържането му. Съдът отбелязва, че този текст "е специален закон по отношение на по-общите изисквания на чл. 13 " и по тази причина трябва да разгледа поставените въпроси най-напред по него. Член 5, т. 4 гарантира право на съдебен контрол, "достатъчно широк, за да обхваща и условията за "законно" задържане

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

съгласно чл. 5, т. 1." "тъй като случаят е бил свързан с националната сигурност, националните съдилища не са били в състояние да упражнят контрол дали решенията за задържането на г-н Чахал са били оправдани от съображения за национална сигурност. Освен това, макар и процедурата пред консултативната група без съмнение да е осигурявала в известна степен контрол, тя не може да бъде смятана за "съд" по смисъла на чл. 5, т. 4 , като се има предвид че г-н Чахал не е имал право да бъде представяван от адвокат пред нея, че основанията за предупреждението за депортиране са му били посочени само в общи линии, че групата не е имала решаваща компетентност и че становището ѝ пред министъра на вътрешните работи не е било обвързващо, и не е било оповестено. Съдът признава, че когато става дума за националната сигурност, използването на поверителни материали може да бъде неизбежно. Това обаче не означава, че националните власти могат да се освободят от задължението си за ефикасен контрол от вътрешните съдилища всякога, когато намерят за уместно да твърдят, че става дума за национална сигурност и тероризъм. Съществуват начини, които могат да се използват и които се съобразяват със законните интереси на сигурността, свързани с природата и източниците на разузнавателната информация, и същевременно в достатъчна степен осигуряват на индивида процесуална справедливост." Съдът е на мнение, че в конкретния случай нито производството *habeas corpus*, нито съдебният преглед на решението за задържане на жалбоподателя, нито производството пред консултативната група, са отговаряли на изискванията на чл. 5, т. 4. Следователно е извършено нарушение на тази разпоредба.

Като се има пред вид изводът по чл. 3, съдът е приел, че не е нужно да се решава хипотетичният въпрос дали при експулсиране в Индия би имало нарушение на чл 8.

Съдебният преглед и производството в консултативната група са били недостатъчни средства за защита по оплакването по чл. 3, тъй като те не са позволили решението за депортиране да се прецени единствено с оглед на риска за жалбоподателя - независимо от съображенията за национална сигурност. Извършено е било нарушение на чл. 13 . Поради извода за нарушение на чл. 5, т. 4 и хипотетичния характер на оплакването по чл. 8, Съдът не е разгледал оплакванията за нарушение на чл. 5 и 8 във връзка с чл. 13.

Съдът приема, че самото му решение компенсира неимуществените вреди, доколкото са претърпени, и присъжда 45 000 лири разноски.

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.